

نابسامانی اجتماعی و تأثیر آن در کجروی‌های جنسی؛ مورد مطالعه شهر قم

سید رکن‌الدین رشیدی آل هاشم^۱

تاریخ وصول: ۹۶/۰۲/۰۱

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۶/۱۰

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی نابسامانی اجتماعی با معرف‌های رشد جمعیت، افزایش شهرنشینی، مهاجرت و تأثیر آن‌ها در جرم کجروی جنسی در شهر قم است. رشد شتابان جمعیت، مهاجرت‌های درونی و بیرونی، و رشد شهرنشینی، شهر و محلات آن را کانون مسایل اجتماعی می‌نماید و سامان اجتماعی شهر را با تغییرهای تند و بی‌نظمی رو در رو می‌کند که عامل بسیاری از جرم‌ها از جمله کجروی جنسی است. از روش اسنادی برای مطالعه رشد جمعیت، مهاجرت و شهرنشینی بهره برده شد. از روش پیمایش برای جمع‌آوری داده‌ها، فرضیه آزمایشی و مطالعه تأثیر نابسامانی بر انجام کجروی استفاده شد. جامعه آماری، شامل مجرم‌های ۲ زندان قم با جرم کجروی جنسی است. از جامعه آماری زندان به روش نمونه‌گیری تصادفی سیستماتیک با توجه به متغیرهای سن، تحصیلات و جرم با استفاده از فرمول کوکران با اعتماد ۱/۹۶، از ۳۵۰۰ مجرم، ۳۴۶ نفر انتخاب شد. پایایی پرسشنامه ۰/۸۰۲ بدست آمد. مهاجرت به میزان ۰/۱۵۵، رشد جمعیت ۰/۱۱۰، شهرنشینی ۰/۱۴۲، بر جرم انحراف جنسی تأثیر داشتند. برای اجتناب از تأثیر عوامل نابسامانی بر جرم مورد بحث ما لازم است از مهاجرت‌های غیر ضروری، و با تنوع جمعیتی، همچنین سکونت‌های قومی در مناطق شهر با انگیزه‌های گوناگون جلوگیری شود. حل مشکل اجاره‌نشینان و خانه‌دار کردن آن‌ها به حل مشکل کمک می‌کند.

واژگان کلیدی: نابسامانی اجتماعی، کجروی‌های جنسی، مهاجرت، رشد جمعیت، شهرنشینی، قم.

Dsr.rashidi@gmail.com

۱- استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه امام حسین (ع)، تهران، ایران.

مقدمه

کشور ایران در چند دهه اخیر، با مهاجرت‌های روستایی و مهاجرت از شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ مواجه بوده است، که در نتیجه به افزایش جمعیت، تراکم آن^۱ و تعدد قومیت‌ها^۲ در شهرهای بزرگ منجر شده است همچنین مراکز شهری ناهماهنگ است. تمرکز و تراکم شدید در برخی از شهرها، ناهمگونی فرهنگی، مسائل اجتماعی، ناموزونی نظام و شبکه شهری و بالاخره نبود تعادل در سلسله مراتب شهری را در پی دارد. نبود همانندی فرهنگی و نابسامانی اجتماعی، مشکلات قانون شکنی و جرم^۳ را به همراه دارد. تراکم بیش از حد جمعیت، تعارض فرهنگی^۴، بی نظمی^۵ و بی ثباتی^۶، منجر به مسایل دیگری چون جرایم جنسی و ... می‌گردد.

بخش عظیمی از جمعیت کشور، ساکن شهرها، از جمله شهرهای بزرگ هستند (شهر مورد نظر ما بیش از یک میلیون نفر جمعیت دارد) که معمولاً از نظر فرهنگ، زبان و قومیت گوناگونی زیادی دارد. مسائل و مشکلات شهرنشینی در باب تهیه مسکن، امرار معاش و رقابت برای زندگی بهتر و سود بیشتر، تحرک و سرعت بالایی به جمعیت می‌بخشد و ناهمگونی فرهنگی را عمیق‌تر می‌کند. رشد شتابان شهرها و نبود برنامه برای جمعیت اضافه شده، در واقع آماده نبودن جامعه برای پذیرش آن‌ها، شهرهای بزرگ را کانون مسایل و مشکلات اجتماعی و اقتصادی می‌نماید و سامان اجتماعی شهرها را با تغییرات سریع مواجه کرده و بی نظمی‌های ایجاد شده می‌تواند عامل بسیاری از جرایم از جمله جرم مورد بررسی ما بوده یا آن‌ها را تشدید کند. وقتی سیل مهاجران روستایی و شهرهای کوچک به این مجموعه اضافه می‌شوند، سرعت رشد جمعیت افزایش می‌یابد. محدوده جغرافیایی جمعیت متحرک و متعدد می‌شود و ضعف امکانات و خدمات رفاهی، عدم حمایت‌های مادی و اخلاقی از آن‌ها این مشکلات را تشدید می‌کند. با این وضعیت دامنه مشکلات، مسائل و معضلات اقتصادی، اجتماعی و امنیتی پیچیده‌تر می‌گردد.

امروزه مهاجرت بی رویه، نه تنها بار شهرهای پر تراکم و مهاجر پذیر را برای عرضه مسکن، غذا، کار و خدمات عمومی سنگین کرده است بلکه روستاها و شهرهای کوچک را از وجود افراد نسبتاً کارا خالی کرده است. رشد اجتماعی و اقتصادی این مناطق را دچار دشواری‌هایی کرده است و به افزایش مسایل اجتماعی چون جرایم دامن زده است.

مسائل مربوط به مهاجرت، رشد جمعیت، نبود امکانات مناسب و بحران ساخت و ساز، موجب بالا رفتن نرخ اجاره بها شده و از طرف دیگر بالا بودن هزینه‌های ساخت و ساز منجر به بدون مسکن ماندن

-
- 1 -Population density
 - 2 -Ethnicity deviety
 - 3 -Crime
 - 4 -Cultural conflict
 - 5 -Inorder
 - 6 -Unstate

نابسامانی اجتماعی و تأثیر آن در کجروی‌های جنسی؛ مورد مطالعه شهر قم

عده زیادی از مردم شده است. همین‌طور، از نظر صنعتی و کار و شغل مراکز زیادی برای جذب جمعیت مهاجر در حال افزایش، وجود ندارد. بدی آب و هوا باعث شده که اکثر مهاجران در حال افزایش در کارهای دلالی و واسطه‌گری مشغول شوند. به نظر می‌رسد که مشکلات اقتصادی و بیکاری، جمعیت را به سکونت در مناطق خاصی می‌راند. تعدد قومیت و سکونت مهاجران با قومیت‌های گوناگون و با جمعیت زیاد در مناطق مخصوص، خرده فرهنگ‌های متعددی را به وجود آورده است.

رشد سریع جمعیت موجب می‌شود که بسیاری از افراد جامعه به ناچار به حاشیه شهرها کشانده شوند و از روی اجبار و فقر شدید در سکونت گاه‌های زیر استاندارد، زندگی کنند. حاشیه‌نشینی^۱ یا زاغه‌نشینی و قصبه‌نشینی یا گتونشینی تهدید کننده‌ترین شکل آن است. نداشتن مسکن مناسب با توجه به تراکم بالای افراد و جمعیت زیاد خانواده، کوچه و محله، همه و همه نابسامانی و نظام گسیختگی خانواده و جامعه را در بر دارند. در بسیاری از نظریه‌ها و فرضیه‌ها جرایم و هنجارشکنی ناشی از این عوامل مطرح هستند.

در پژوهش حاضر ما این ایده را پی می‌گیریم که رشد شتابان جمعیت، مهاجرت‌های بی‌رویه و شهرنشینی لجام گسیخته به نابسامانی اجتماعی در شهر مورد بررسی منجر می‌شود. این مسائل به مسائل و معضلات اساسی‌تری چون جرایم منتهی می‌شود. در این پژوهش ما جرم انحراف جنسی را در ارتباط با نابسامانی‌های یاد شده قرار خواهیم داد. پس در این پژوهش ما به دنبال این سوال عمده هستیم که نابسامانی اجتماعی و شاخص‌های آن چه تأثیری بر جرم انحرافات جنسی در قم دارد؟

هدف کاربردی این پژوهش، دسترسی به تأثیرهای مهاجرت، رشد جمعیت و رشد شتابان شهرنشینی بر جرایم جنسی است و سپس ارائه نتایج، همراه با ارائه پیشنهادهایی، برای نهادهای امنیتی و اجتماعی است تا به مدد آن، در جهت بهبود امر سامان‌یافتگی و سلامت اجتماعی جامعه و شهر مورد نظر بکوشند. این پژوهش از آن جا که به مسائل اجتماعی منطقه‌ای خاص می‌پردازد، کاربردی است و هدف اصلی آن عبارت است از:

- شناسایی نابسامانی اجتماعی (رشد شتابان جمعیت، مهاجرت و شهرنشینی) و مطالعه تأثیر آن بر جرم انحراف جنسی.

در راستای مطالعه هدف اصلی، اهداف فرعی زیر نیز پیگیری می‌شوند:

۱- شناسایی رشد شتابان جمعیت و تأثیر آن بر انحراف جنسی

۲- شناسایی مهاجرت و تأثیر آن بر انحراف جنسی

۳- شناسایی رشد شهرنشینی و تأثیر آن بر انحراف جنسی.

مطالعه و پژوهش ما می‌تواند به شناسایی آثار افزایش و تنوع جمعیت و تراکم آن و مهاجرت‌های به درون همانند مهاجرت‌های روستایی و مهاجرت خارجی‌ها و نابسامانی در سازمان اجتماعی شهر کمک کند. چنین مطالعه‌ای تحرک و حرکات جمعیت و تغییرات آن و بی‌نظمی‌های ناشی از آن را به عنوان عامل نابسامانی به مسئولین امر معرفی می‌نماید و حل چنین مسائلی و برطرف شدن آن‌ها را گوشزد می‌کند. حل مسائل اجتماعی پیچیده‌ای چون، مهاجرت بی‌رویه روستاییان به شهرها، افزایش بی‌رویه جمعیت و در نتیجه جرایمی چون انحرافات جنسی در حوزه نابسامانی‌های اجتماعی جستجو می‌شود. این جرایم و جرایم مانند آن بیماری‌هایی هستند که اگر زمینه‌های بروز و ظهور آن‌ها مطالعه نشود امکان مسری شدن آن‌ها در بین افراد، خانواده‌ها، محلات، شهرها و جامعه وجود دارد. در صورت عدم مقابله، امکان ارتقاء آن‌ها به مسائل و مشکلات وخیم‌تر وجود دارد. فراتر از این سطح می‌توان در پی پیشگیری از نابسامانی‌ها و در نتیجه جرایم برآمد و شعار پیشگیری مقدم بر درمان را وجهه همت قرار داد و راه گسترش جرایم و ناهنجاری‌های اجتماعی را با اطلاعات کافی و تبیین‌های علمی جامعه‌شناختی بست. نپرداختن به عوامل جرم‌زا و مسائلی چون نابسامانی و بی‌نظمی‌های اجتماعی موجب ناشناخته ماندن علت‌های جرم‌ها می‌شود و اشتیاق وافر مردم به مهاجرت، شهرنشینی و تحرک‌های فضایی موجب تشدید ناهنجاری‌های اجتماعی چون انحراف‌های جنسی می‌شود.

با هدف‌های گفته شده در بالا و با توجه به اهمیت و ضرورت پژوهش در زمینه نابسامانی اجتماعی و تأثیر آن بر جرایم فرضیه‌های زیر مورد آزموده قرار می‌گیرد و تأثیر معرف‌های نابسامانی بر جرم کجروی جنسی مشخص خواهد شد:

- ۱- به نظر می‌رسد، افزایش رشد جمعیت، منجر به افزایش کجروی جنسی می‌شود.
- ۲- به نظر می‌رسد، افزایش مهاجرپذیری (مهاجرت‌ها به درون) منجر به افزایش کجروی جنسی می‌شود.

- ۳- به نظر می‌رسد، افزایش رشد شهرنشینی منجر، به افزایش کجروی جنسی می‌شود.
- به دلیل گسترده بودن موضوع مورد پژوهش ما برای پیشینه تحقیق، تحقیقاتی دقیقاً منطبق بر تحقیق ما وجود ندارد ولی برابر هر کدام از متغیرها، پژوهش‌هایی صورت گرفته است که ذیلاً طرح می‌شوند:

اسپرینگر ساینس (۲۰۰۶) پژوهشی با عنوان «سازمان‌یافتگی اجتماعی متمایز، کنش جمعی و جرم» انجام می‌دهد و سعی در مطالعه انطباق نظریه سازمان‌یافتگی با رفتارهای خیابانی دارد. از نظر وی سازمان‌یافتگی اجتماعی متمایز یک مجموعه ساختاری ایستایی است که میزان جرم‌ها را در بین گروه‌ها به عنوان یک مجموعه کنش جمعی پویا و تغییرهای میزان جرم را در گذر زمان توضیح می‌دهد.

دنيس اى. هينس و داوید فینکلهر (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان روابط جنسی بین پیرها و جوانان ازدادطلبانه بودن چنین روابطی صحبت می‌کند. آن‌ها شواهد و مدارکی از چنین روابط ارائه می‌کنند.

نابسامانی اجتماعی و تأثیر آن در کجروی‌های جنسی؛ مورد مطالعه شهر قم

آن‌ها در تعریف روابط جنسی کجروانه آن را توأم با اجبار تعریف می‌کنند. آن‌ها در پی تبیین نابسامانی موجود در روابط جنسی کجروانه با تعریف عملیاتی اجبار بودند.

شهین علیایی زند (۱۳۸۲) پژوهشی با عنوان «عامل‌های زمینه‌ساز تن دادن زن‌ها به روسپیگری انجام می‌دهد. نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد که به علت فضای نامناسب زندگی خانوادگی، بسیاری از دختران فراری تن به ازدواج‌های مصلحتی داده و حتی ۲۶/۵ درصد از آن‌ها، از خانه فرار کرده‌اند. بیش‌تر دخترهای فراری، همانند هم‌تاهای خود در آن سوی مرزها، به علت نداشتن سرپناه، بیشینه به فاصله ۴۸ ساعت تن به روسپیگری داده‌اند.

مروری بر ادبیات تحقیق بیانگر این است که با عنوان سازمان‌یافتگی اجتماعی و تأثیر آن بر جرم‌ها، در ایران پژوهشی انجام نشده است. ولی برخی از محققین جرم کجروی جنسی و شاخص‌هایی از سازمان‌یافتگی یا بی‌سازمانی را مطالعه کرده‌اند. پژوهش ما برخلاف شناخت و باور عمومی از شهر قم، بر این پایه که قم شهری کوچک، آرام و مذهبی است نشان داد که مهاجرت، رشد جمعیت بی‌قواره، شهرنشینی شتابان و ... عوامل مؤثر در نابسامانی اجتماعی و تأثیر گذار بر کجروی جنسی هستند که هیچ کدام از پژوهش‌های قبلی با عنوان نابسامانی اجتماعی حرکات نظم‌گریز را مطالعه نکرده‌اند.

شهرنشینی جدید، از دهه‌ها پیش حتی در بعضی از نقاط جهان از یک سده پیش، عامل نابسامانی اجتماعی و بستر مسائل و مشکلات نوظهور بود. اندیشمندی‌های مسائل اجتماعی در بررسی شهرنشینی و مشکل‌های آن با بی‌نظمی، کوچ، انفجار و تراکم جمعیت در فضا، گوناگونی قومیت و تضاد فرهنگی و ... روبرو شدند. آن‌ها برای بررسی این مسائل نوظهور از مطالعه‌های زیست‌شناختی مانند بوم‌شناسی و اکوسیستم در طبیعت یعنی فرآیند تضاد، تهاجم، رقابت و همکاری الگو برداری کردند. در ابتدای قرن بیستم شهر شیکاگو در آمریکا، گرفتار مسائل و مشکل‌های ناشی از شهرنشینی مانند انفجار جمعیت، کوچ‌های گسترده از سراسر جهان، جابه‌جایی مسکن، گوناگونی هنجارها و فرهنگ‌های گوناگون بود که مسایل یاد شده، شهر را بستر جرایم و ناهنجاری‌های زیادی کرده بود. جامعه‌شناسان مکتب شیکاگو، از جمله رابرت پارک، برجس، ممفورد و ویرث در مطالعه شهر، مسائل و معضله‌های آن را در دستور کار قرار دادند. آن‌ها در مطالعه‌های خود به بزرگی جمعیت، تراکم سکونت و گوناگونی قومیت‌ها و هنجارها توجه ویژه کردند.

مطالعات جامعه‌شناسی شهری مکتب شیکاگو به مطالعه‌های جامعه‌شناسی کجروی و جرم ارتباط پیدا کرد. نظریه آن‌ها در ارتباط با سامان اجتماعی یا نابسامانی اجتماعی بود. از نظر ویرث و دیگران در مکتب شیکاگو، بزرگی جمعیت، تراکم فضایی آن، گوناگونی هنجارها و تضاد فرهنگی به بی‌نظمی و بی‌سازمانی در رفتارهای اجتماعی کمک می‌کرد. حاشیه‌نشینی، زاغه‌نشینی و کپرنشینی ناشی از کوچ، تراکم فضایی و جامعه‌پذیری بود. در دهه‌های بعد دانشمندهایی مانند شاو و مکی در مطالعه‌های جامعه‌شناسی کجروی و جرم شناسی به تحرک در مسکن و گوناگونی هنجاری به عنوان عامل‌های مهمی در انجام جرم توجه

کردند و اخیراً سامپسون و گراوز، این نظریه را با شاخص‌های جدیدتر مانند تحرک جغرافیایی، گسست خانواده و تراکم شهری در محله و منزل و ... در هم آمیخته و مطالعات نویی در این مورد انجام داده‌اند.

سامپسون و گراوز^۱ (۱۹۸۹) اصول منطقی نظریه شاو و مکی را بی‌ارتباط با کاربرد آن در پژوهش‌های بوم‌شناختی می‌دانستند. آن‌ها برای پیشرفت کارشان و افزایش جزئیات، از داده‌های پیمایش پژوهش‌ها درباره جرم‌ها در انگلستان استفاده کردند. آن‌ها ویژگی‌های ساختاری اجتماع، مانند شهرنشینی، تحرک ساکن‌ها، ناهمگونی قومی، جایگاه اقتصادی و اجتماعی و درجه گسست خانواده و توانایی اجتماع برای کنترل‌های رسمی و غیررسمی بر اعضای اجتماع و جامعه را مطالعه کردند.

توماس و زنانیکی^۲ (۱۹۸۵) در مطالعه زمینه مهاجرت لهستانی‌ها، نابسامانی اجتماعی و افزایش تأثیر قاعده‌های اجتماعی موجود بر رفتار افراد و گروه‌های عضو را تبیین کردند. این ایده شبیه ایده پارک و برجس^۳ (۱۹۲۵) با مدلی که کامل و پیشرو در زمینه روابط بین بوم‌شناسی و نابسامانی اجتماعی به شمار می‌رفت، بود. آن‌ها از مطالعه‌های ریخت‌شناسی گیاه‌ها و حیوان‌ها برای مطالعه‌های شهری بهره گرفتند. مرحله‌ها و مفهوم‌های تهاجم، تضاد، همانندسازی و انطباق برای توضیح این مطالعه‌ها لازم بود. هر کسی قادر است در برابر تهاجم مقاومت کند و نیز با موفقیت منطقه‌هایی از شهر را انتخاب کند. این زمین استفاده شده و منطقه‌های انتخاب شده ممکن است مورد تهاجم منطقه‌های گوناگون واقع شود. شرط نابسامانی اجتماعی در یک منطقه محدود شهر، توانایی اجتماع برای مقاومت در برابر تهاجم است.

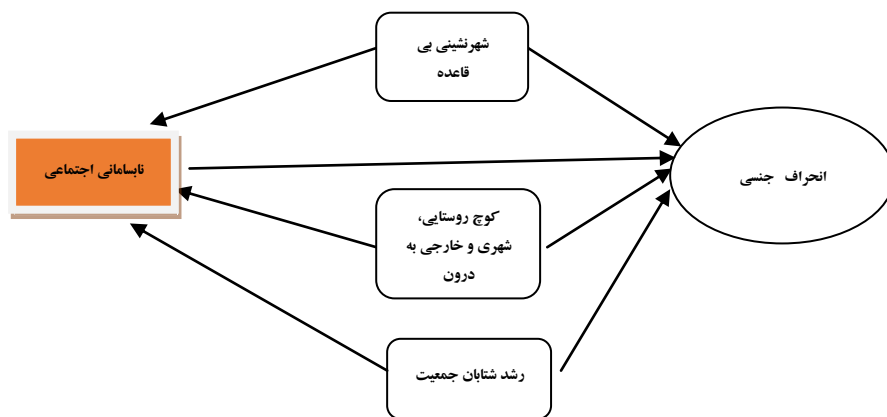
شاو و مکی^۴ (۱۹۴۲) به شکل نظام‌مندی به مطالعه کاربرد مدل منطقه‌ای و رفتارهای انحرافی می‌پردازند. آن‌ها به مطالعه و نمایش میزان جرم در چرخه‌های تمرکز شهری در بالاترین شکل آن توجه ویژه‌ای داشتند. ایشان معتقدند، بزه و وقوع آن، به ویژه در شهر شیکاگو در همه جای شهر واقع می‌شود و میزان بزه و جرم با افزایش فاصله از مرکز شهر، کاهش پیدا می‌کند. آنان به این نتیجه رسیدند که منطقه انتقال نسبت به دیگر مناطق، از نابسامانی بیشتری برخوردار بودند. درجه بالای تحرک، فساد همسایگان، تجاوز و دست‌درازی به ناحیه تجاری و کارخانه‌ها دلیل اصلی این پدیده به حساب می‌آمد. این مسأله به دلیل شمار کوچیده‌ها، مسأله‌ای نسبتاً مهم به حساب می‌آمد. کوچیده‌ها در حالی که با مشکل حفظ روابط اولیه روبرو بودند و مشکل پیشرفت مالی در یک جامعه بالنسبه دارای طبقات را دیدند، به سوی فرهنگ‌های مطمئن بومی خویش عقب‌نشینی کردند و رابطه میان کوچیده‌ها و بزه، نه به عنوان محصول وراثت بلکه به عنوان مسأله‌ای دوگانه از نابسامانی اجتماعی و منازعه با فرهنگ آمریکایی موجود دیده شد.

-
- 1- Sampson & grows
 - 2 -Tomas and zenaniki
 - 3 - park and burgess
 - 4 -Show and Makki

نابسامانی اجتماعی و تأثیر آن در کجروی‌های جنسی؛ مورد مطالعه شهر قم

نظریه بوم‌شناختی و روابط اجتماعی مبتنی بر کنش متقابل مانند نظریه شیکاگو در جامعه‌شناسی شهری و کجروی اجتماعی، که شهری شدن را به عنوان شیوه زندگی از دیدگاه تجربی از سه نقطه نظر مورد بحث قرار می‌دهد: الف) ساخت فیزیکی؛ که متشکل از جمعیت، تکنولوژی و نظم بوم‌شناختی است، ب) نظام سازمان‌های اجتماعی؛ که شامل ساخت اجتماعی نمادها و الگوهای روابط اجتماعی معمول می‌گردد، ج) مجموعه‌ای از گرایش‌ها، و شخصیت‌های افراد؛ که در فعالیت‌های جمعی شرکت می‌کنند و تحت تأثیر مکانیسم‌های نظارت اجتماعی قرار دارد (سامپسون و گراووز ۱۹۸۹). شاو و مکی از سه عامل ساختاری فقر، ناهمگونی نژادی و قومی و تحرک سکونت بحث می‌کنند که منابع ساختاری نابسامانی اجتماعی هستند. این عوامل تأثیرهای فردی را از طریق فرآیندهای تضاد ارزش‌ها و هنجارها، تغییر فرهنگی و خلأهای فرهنگی و روابط اجتماعی ضعیف مطالعه می‌کنند که اشاره به کاهش کنترل اجتماعی درونی و برونی دارد که افراد در خدمت رفتار انحرافی هستند.

با توجه به مطالبی که ذکر گردید مدل مفهومی پژوهش حاضر که بیانگر رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته می‌باشد، در قالب شکل ۱ ترسیم شده است.

نمودار (۱): مدل مفهومی پژوهش

ابزار و روش

روش این مطالعه، اسنادی، جمعیت‌شناختی و پیمایشی است با استناد به آمارهای سرشماری‌ها، آمار سالنامه‌ها و دیگر مستندات جمعیتی، بخشی از پردازش‌ها صورت گرفته است از پدیده‌های جمعیت‌شناختی تبیین جامعه‌شناسی شده است. با استفاده از ابزار پرسشنامه که محقق ساخته است بخش دیگری از اطلاعات جمع‌آوری شده و اعتبار و پایایی آن ذیلاً مورد اشاره واقع شده است. فرضیه‌های ما علی و جهت‌دار هستند و تأثیر معرف‌های نابسامانی در قالب رشد شتابان جمعیت، شهرنشینی بی قاعده و

مهاجرت گسترده به درون در قالب مهاجرت‌های روستایی، شهری و خارجی بر انحراف جنسی را مطالعه می‌کنند. آماره‌های رگرسیون و تحلیل مسیر وظیفه سنجش تأثیر معرف‌های نابسامانی بر جرم کجروی جنسی را انجام داده‌اند اطلاعاتی از داده‌های نیروی انتظامی برای جرایم در دسترس بوده است که بخشی از آن‌ها به دلایل محرمانه بودن از منظر آن‌ها، مورد اشاره واقع نشده است ولی در چگونگی تبیین‌های ما نقش داشته‌اند و آگاه از وجود جرایم و عمق و گستردگی آن‌ها بیش از اندازه مجرمین زندان مسئله را تبیین نموده‌ایم.

در این مطالعه از جامعه آماری ۳۵۰۰ نفری از زندان‌های استان قم، تعداد ۳۴۶ نفر کجرو جنسی موجود در زندان‌های قم به عنوان نمونه آماری با فرمول کوکران و با اعتماد ۹۵ درصد و معناداری ۰/۰۵ و به روش نظام‌مند و هدف‌مند برگزیده شده است. سن زندانی‌ها بالای ۱۸ سال بوده است افراد مجرم کمتر از ۱۸ سال در مراکز ویژه ای نگهداری می‌شوند که داخل جامعه آماری و نمونه ما نبوده‌اند. پرسشنامه محقق ساخته بوده است که دارای اعتبار صوری و سازه‌ای است. اعتبار سازه‌ها برابر نتایج ناشی از تحلیل عاملی ۰/۸۰ بوده است و از اعتبار محتوا با استفاده از نظر اهالی فن استفاده شده است. پایایی ابزار نیز با استفاده از آلفای کرونباخ به اندازه ۰/۷۸ بوده است.

یافته‌ها

جدول (۱): نوع کجروی جنسی در نمونه زندان

نوع انحراف جنسی	فراوانی	درصد
زنا	۷۱	۲۰/۶
لواط	۴۲	۱۲
رابطه	۶	۱/۷
رابطه دیگر	۱۶۷	۴۸/۲
بی‌پاسخ	۶۰	۱۷/۴
جمع	۳۴۶	۱۰۰

برابر داده‌های جدول شماره ۱، در نمونه ۲۱ درصد زناکار بوده‌اند، ۱۲ درصد لواط کرده‌اند، ۲ درصد رابطه داشته‌اند، ۴۸ درصد اشکال دیگر کجروی جنسی را داشته‌اند و ۱۷ درصد شکل کجروی جنسی‌شان را بیان نکرده‌اند.

برابر داده‌های سرشماری‌های سال‌های ۷۵ و ۸۵ و حتی سرشماری ۶۵ رشد جمعیت با میانگین ۲/۱ درصد برای سرشماری ۷۵ تا ۸۵ و ۱/۹ برای سال‌های ۸۶ تا ۸۹ و ۳/۷۵ برای سال پایانی دهه است. همگام با ضرب آهنگ رشد جمعیت، برخلاف پنهان‌کاری‌های بسیار، خود مجرم‌های کجروی جنسی و مسئول‌های قضایی، باز رشد این جرم را در شهر قم مشاهده می‌کنیم. جزئیات این رشد در جدول‌های جمعیت‌شناختی نیروی انتظامی قم مشاهده شد.

نابسامانی اجتماعی و تأثیر آن در کجروی‌های جنسی؛ مورد مطالعه شهر قم

جدول (۲): مبدا کوچ در نمونه آماری زندان

مبدا کوچ	فراوانی	درصد
روستاهای قم	۵۸	۱۶/۷
شهرهای استان‌های دیگر	۶۰	۱۷/۳
روستاهای استان‌های دیگر	۶۳	۱۸/۳
کشورهای دیگر	۱۸	۵/۲
تکوچیده	۹۵	۲۷/۴
بی‌پاسخ	۵۲	۱۶/۳
جمع	۳۴۶	۱۰۰

برابر داده‌های جدول شماره ۲، در نمونه آماری، ۱۷ درصد از زندانی‌های جرم مورد نظر از روستاهای داخل استان قم، کوچ کرده‌اند. ۱۷ درصد از زندانی‌های مورد مطالعه از شهرهای استان‌های دیگر، کوچ کرده‌اند. ۱۸ درصد از نمونه مورد نظر ما از روستاهای استان‌های دیگر به قم آمده‌اند. ۵ درصد از کشورهای دیگر، به قم کوچ کرده‌اند. در مجموع ۳۵ درصد کوچ‌ها، مبدأ روستایی دارند. ۲۷ درصد از نمونه آماری ما، کوچ نکرده بودند یعنی از شهر قم بودند. شاید پدر یا پدر بزرگ‌شان سابقه کوچ، داشته‌اند. ولی خود زندانی‌های مورد مطالعه سابقه کوچ نداشته‌اند.

در سرشماری سال ۱۳۷۵ تعداد کوچیده‌های وارد شده به قم ۱۳۷۲۱۸ نفر بوده که این رقم در سرشماری سال ۱۳۸۵ به ۱۶۴۵۷۹ نفر افزایش یافته است از افزایش جمعیت ۱۹۰ هزار نفری در فاصله دو سر شماری ۱۶۵۰۰۰ نفر آن محصول کوچ بوده است به همین دلیل قم یکی از شهرهای کوچ پذیر بوده است. از رقم افزایش جمعیت در قم در فاصله دو سرشماری، ۸۰ درصد افزایش، مربوط به کوچ است؛ یعنی بخش بزرگ این رشد چیزی حدود بالای ۱/۸ درصد رشد ناشی از کوچ است و ترکیب کوچ نیز در قم گوناگون بوده و بخش زیادی از آن‌ها از کشورهای خارجی، به ویژه افغانستان است. در فاصله یک ساله ۸۹ تا ۹۰ رشد جمعیت به ۳/۷۵ افزایش یافته است که بخش زیادی از آن ناشی از کوچ است.

آمار مربوط به کجروی جنسی هم که در جداول جمعیتی آمده با افزایش و روند افزایشی رو در رو است. همان‌طور که پیشاپیش نیز بیان شد پنهان کاری‌های شدیدی از ناحیه خود کجروها و سازمان‌های قضایی و انتظامی وجود دارد و بسیاری از این کجروی‌ها کشف نمی‌شوند در هر صورت کجروی جنسی در قم روند افزایشی دارد. برابر نتایج علی، همبستگی و تحلیل عاملی و تحلیل مسیر اجرا شده بر روی داده‌های پرسشنامه‌های نمونه زندان نیز این ارتباط و تأثیرگذاری مشاهده می‌شود. در نمونه زندان کوچ تأثیر کاهنده‌ای بر کجروی جنسی دارد و سطح آزمون معنی‌داری آن ۰/۰۰۰ است که از اعتماد بالای آزمون معنی‌داری حکایت می‌کند.

جدول (۳): برازندگی مدل

مدل	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
۱	.۶۲۰	.۳۸۰	.۱۲۶	.۱۱۹۹۳

الف) پیش‌بین‌ها: شهرنشینی، اعتیاد، انحراف جنسی، مهاجرت و رشد جمعیت.

ب) متغیر وابسته: انحراف جنسی.

برابر داده‌های جدول ۳ مقدار ضریب همبستگی رگرسیون چند متغیره $R = ۰/۶۲۰$ و بیانگر همبستگی نسبتاً قوی مجموعه متغیرهای مستقل با متغیر وابسته است. مقدار ضریب تعیین $R^2 = ۰/۳۸۵$ بیان کننده تبیین نسبتاً قوی از واریانس متغیر وابسته، توسط متغیرهای مستقل است یعنی ۳۸ درصد از تغییرات انحراف جنسی توسط این متغیرها تبیین می‌شوند.

جدول (۴): تحلیل واریانس برای معناداری مدل

مدل	مجموع مجدورها	درجه آزادی	میانگین مجذور	F	معناداری
رگرسیون	۳۶۹۰۴	۷	۵۲۷۲	۳۹۱۴	.۰۰۰۰۰
باقیمانده	۳۷۸۵۰۱	۲۸۱	۱۳۴۷		
جمع	۴۱۵۴۰۵	۲۸۸			

الف) پیش‌بین‌ها: شهرنشینی، اعتیاد، انحراف جنسی، مهاجرت و رشد جمعیت

ب) متغیر وابسته: انحراف جنسی.

برابر داده‌های جدول شماره ۴، مقدار آزمون فیشر $p < ۳.۹۱۴$ و سطح آزمون معناداری $۰/۰۰۰$ بیانگر اعتماد بالای آزمون است. یعنی متغیرهای مستقل به خوبی متغیر وابسته را تبیین می‌کند.

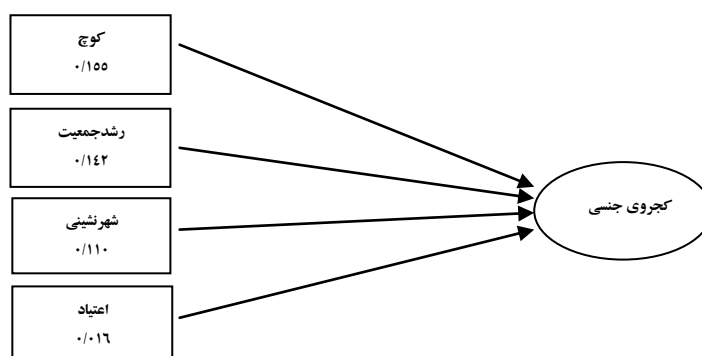
جدول (۵): رگرسیون چند متغیره برای شناسایی (پیش‌بینی) عوامل مؤثر بر انحراف جنسی

مدل	استاندارد نشده	استاندارد شده	t	معناداری
۱	B	خطای استاندارد معیار	پایین ترین حد	
(Constant)	۷۸۵.	.۶۲۰	۱.۲۶۶	.۲۰۷
مهاجرت	.۱۶۶	.۰۶۳	۲.۶۳۷	.۰۰۹
اعتیاد	.۰۱۵	.۰۵۷	-.۲۶۳	.۷۹۳
شهرنشینی	.۰۶۳	.۰۳۴	۱.۸۷۲	.۰۶۲
رشد جمعیت	.۱۴۷	.۰۶۳	۲.۳۲۲	.۰۲۱

نابسامانی اجتماعی و تأثیر آن در کجروی‌های جنسی؛ مورد مطالعه شهر قم

برابر داده‌های جدول شماره ۵، تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته به ترتیب مربوط به متغیرهای مهاجرت، رشد جمعیت و شهرنشینی است. بیش‌ترین تأثیرگذاری مربوط به مهاجرت، $0/155$ است. کوچ تأثیرگذاری $0/155$ بر کجروی جنسی دارد. سطح آزمون معنی‌داری آن، $0/009$ است که نشان از اعتماد بالای آزمون معنی‌داری دارد. افزایش میزان کوچ، افزایش کجروی جنسی را به دنبال دارد. یا کاهش کوچ، کاهش کجروی جنسی را موجب می‌شود. افزایش رشد جمعیت $0/142$ تأثیرگذاری بر کجروی جنسی دارد. سطح آزمون معنی‌داری آن $0/021$ است که بیانگر اعتماد بالا به آزمون معنی‌داری است. شهرنشینی تأثیر $0/110$ بر کجروی جنسی داشته و معناداری آزمون آن $0/062$ است که از اعتماد لازم برخوردار نیست. با توجه به خروجی مدل رگرسیونی معادله و نمودار تحقیق به شرح زیر می‌باشد:

Y کجروی جنسی = کوچ ($0/155$) + شهرنشینی ($0/110$) + رشد جمعیت ($0/142$) + اعتیاد ($0/016$)

نمودار (۲): تأثیرهای مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیرهای وابسته

فرضیه اول؛ کوچ بر کجروی جنسی تأثیر دارد. یا افزایش کوچ به افزایش کجروی جنسی منجر می‌شود. با ضریب تأثیر $R=0/155$ و آزمون معنی‌داری $p < 0/009$ مشخص می‌شود که کوچ بر دزدی تأثیر افزایش‌دهنده دارد. فرض اصلی تأیید و فرض صفر رد می‌شود. کوچیده‌های زیاد که غالباً سواد و مهارت چندانی ندارند به همین دلیل از اقبال شغلی کمتری نیز برخوردارند و نیاز به تأمین مسکن، غذا، و افزون بر آن بعد خانواده بالایی نیز دارند خودشان یا اعضای خانواده‌شان یا نامزدهای تأمین جنسی بوالهوسان هستند تا از این راه به نان و نوایی برسند یا این که خودشان به دلیل نیازهای جنسی بین خودشان یا اعضای دیگر جامعه بساط رفتارهای جنسی کجروانه را برپا می‌کند. به ویژه کوچیده‌های خارجی مانند افغانی‌ها به دلیل این که بیشترشان مهاجرین قاچاقی هستند و از معبرهای غیر قانونی وارد شده آن چنان توان حمایت امنیتی ندارند و خود به دست نیروهای امنیتی در تعقیب‌اند و به ناچار همه ناملايمات جنسی، ظلم و ناهنجاری را به جان می‌خرند. کوچیده‌های روستایی نیز که از رفاه و امکانات ناچیزی برخوردارند

خیلی وقت‌ها از آزادی‌ها و ناشناخته ماندن‌های شهری در جهت کامجویی جنسی استفاده سوء می‌کنند. بعضی‌ها هم به دلیل نیازهای مالی تن به خودفروشی می‌دهند. پرواضح است که تن دادن به چنین ناهنجاری‌های جنسی، زمینه جرایم دیگری دزدی، اعتیاد و زورگیری را در پی دارد. مهاجرین شهری دیگر نیز بیشتر از شهرهای کوچک راهی قم شده‌اند. آن‌ها نیز برای دسترسی به زندگی و مایحتاج آن، از مسکن تا غذا و پوشاک دچار مشکل هستند و طعمه‌های مناسبی برای ناهنجاری جنسی هستند. سامان اجتماعی شهر با چنین افزایش جمعیت نیازمند و بی‌بضاعت به هم می‌ریزد و آن‌ها افزون بر انگیزه‌های تن در دادن به روابط نامشروع، خود نیز به دلیل گرانی تشکیل خانواده و ازدواج برای تأمین نیازهای جنسی‌شان سامان هنجارهای روابط جنسی مشروع را نابسامان می‌کنند.

فرضیه دوم؛ افزایش شهرنشینی، به افزایش کجروی جنسی کمک می‌کند. ضریب تأثیرگذاری ۰/۱۱۰ و سطح مناسب معنی‌داری ۰/۲۱. به تأیید فرض اصلی و رد فرض صفر کمک می‌کند. افزون بر داده‌های آماری مستخرج از پرسشنامه و پردازش آماری اثبات فرضیه، داده‌های جمعیت‌شناختی موجود در سرشماری‌ها و سالنامه‌های آماری، اثرگذاری شهرنشینی شتابان در افزایش کجروی جنسی را نشان دادند. به نظر می‌رسد سختی‌ها و صعوبت زندگی شهری مانند گران بودن مسکن، غذا، پوشاک و دیگر خدمات شهری، سخت شدن ازدواج را در پی دارد. آن‌ها برای نیاز جنسی و رفع شدن آن، مسیرهای نادرست و غیر شرعی را در پیش می‌گیرند بزرگی شهرهای بزرگ و ناشناخته ماندن در آن، پایین بودن هنجارهای فشارآورنده، افراد را به سوی رفع نیازهای جنسی از مسیرهای نادرست می‌کشاند و بخش دیگری از جمعیت به دلیل سختی‌های زندگی تن به خودفروشی و ارائه خدمات جنسی از راه‌های غیر شرعی می‌کنند. بسیاری از مهاجران از جمله مهاجران خارجی و روستایی که امنیت پایینی در حوزه‌های مسکن و ... دارند شاید با اجبار و زور مورد تعرض جنسی واقع می‌شوند. برای همین شهرنشینی بی‌قاعده، ساختارهای هنجاری و ارزشی جامعه را در هم می‌شکند و بسیاری از افراد مورد تعرض جنسی واقع می‌گردند. ناشناخته ماندن، و بی‌تعهدی و تعدد هنجارها و ارزش‌های ساکنین و مهاجرین چنین کجروی‌هایی را تسهیل می‌کند. پایین بودن ارائه خدمات از ناحیه دولت و خانواده‌ها، بخش قابل توجهی از جمعیت را به طغیان جنسی متمایل می‌کند.

فرضیه سوم؛ افزایش رشد جمعیت به افزایش کجروی جنسی کمک می‌کند. ضریب تأثیرگذاری ۰/۱۴۲ و سطح مناسب معناداری ۰/۰۰۰ به تأیید فرض اصلی و رد فرض صفر کمک می‌کند. بالا بودن جمعیت شهر و محلات آن، شلوغی خیابان‌ها، معابر و گران شدن مسکن و خدمات دیگر شهری را در پی دارد، ناشناخته ماندن و ... از ره‌آوردهای جمعیت بالا بدون نظام‌های اجتماعی لازم است. بعد خانواده‌ها بالا می‌رود و زندگی شهری و سبک زندگی نو، هزینه‌های بالایی را به خانواده‌ها تحمیل می‌کند در چنین فضای شلوغ و پر ازدحام، زندگی مجازی و شبکه‌های مجازی، ناهنجاری اجتماعی و تبلیغ آن‌ها و به ویژه انحراف جنسی را تسهیل می‌کند. در واقع رو در رویی با نیازهای بالا و گران، ره‌آورد زندگی مدرن

وارداتی و فرهنگ رقابت‌محور و چشم هم‌چشمانه ایرانی است که به افزایش کجروی‌ها به ویژه کجروی جنسی دامن می‌زند. تأخر فرهنگی حاصل از اشاعه فرهنگ بیگانه به شکل تقلیدی، که پذیرش بی‌چون و چرای فرهنگ مادی، مقاومت در برابر فرهنگ معنوی را در پی دارد. گسل‌های ایجاد شده در فرهنگ و سبک زندگی بومی و وارداتی، به نابسامانی‌های موجود عمق می‌بخشد و جامعه بیش از پیش گرفتار تشقت و ناهنجاری و به عبارت دیگر التقاط هنجاری می‌شود. رسانه‌های خارجی نیز در ارائه الگوهای زندگی به ویژه در حوزه رفع نیازهای جنسی، جامعه بومی را به کجروی‌های جنسی سوق می‌دهند.

بحث و نتیجه‌گیری

برابر یافته‌های پژوهش، با توجه به کاهش رشد جمعیت در سرشماری ۸۵ از رشد $\frac{2}{3}$ درصد به $\frac{2}{1}$ درصد رشد جمعیت کاهش داشته است ولی در دو سال پایانی دهه ۹۰ سال‌های ۸۹ و ۹۰ برابر داده‌های سالنامه‌های آماری رشد جمعیت به $\frac{3}{5}$ افزایش داشته است. در این دو سال آمار جرم کجروی جنسی افزایش داشته است. برابر داده‌های سرشماری‌ها، رشد نسبت شهرنشینی در فاصله سرشماری‌های ۷۵ تا ۸۵ از ۹۱ درصد به ۹۳ درصد افزایش داشته است. چون شکل غالب زندگی استان شهرنشینی است سقف زندگ شهرنشینی مشاهده می‌شود و نسبت روستانشینی ناچیز است، ولی افزایش $\frac{3}{75}$ درصدی جمعیت به تبع آن شهرنشینی و افزایش جرایم برابر داده‌های نیروهای امنیتی و قضایی، مؤید این ادعا است. کوچ نیز برابر داده‌های سرشماری‌ها، ۸۰ درصد افزایش رشد جمعیت استان را عهده‌دار است. برابر داده‌های سالنامه‌های آماری، افزایش رشد جمعیت به رقم $\frac{3}{57}$ در سال‌های انتهایی دهه به افزایش کمینه ۸۰ درصدی، ناشی از کوچ تکیه دارد. در بررسی‌های پیمایشی نیز تأثیرگذاری کوچ بر کجروی جنسی $\frac{0}{155}$ و تأثیر رشد جمعیت بر کجروی جنسی $\frac{0}{142}$ است. در زیر هر کدام از معرف‌ها و عوامل نابسامان‌کننده اجتماعی و مؤثر در جرم کجروی جنسی را جداگانه بررسی می‌کنیم:

الف) جمعیت؛ جمعیت یکی از عواملی است که برابر نظریه‌های گوناگون جامعه‌شناختی از جمله دانشمندان مکتب شیکاگو، ویرث و ... بر افزایش بی‌نظمی و نابسامانی کمک می‌کند. در بررسی‌های جمعیت‌شناختی سرشماری‌ها، سالنامه‌های آماری و آمار جرایم در زندان و داده‌های انتظامی این تأثیر را نشان می‌دهد. افزایش جمعیت به بی‌سامانی و افزایش کجروی جنسی می‌انجامد. پیشنهاد می‌شود که همگام با افزایش جمعیت برنامه‌ریزی در افزایش امکانات از جمله مسکن، کار و شغل و ازدواج مورد توجه قرار گیرد و توزیع امکانات در شهرها و استان‌ها برابر باشد تا شهر ویژه‌ای به عنوان شهر کوچ‌پذیر در قانون توجه کوچیده‌ها نباشد. البته مشخص است که کوچ مسئله‌های گوناگونی، چون تراکم، ترافیک، کمبود مسکن، افزایش گوناگونی‌های هنجاری و قومی و ... را به وجود می‌آورد که این مسئله‌آفرینی در دسرهای زیاد دیگری تولید می‌کند که از حوصله این مقاله بیرون است. افزایش بی‌برنامه و فله‌ای

جمعیت در اثر کوچ با قومیت‌ها و خرده فرهنگ‌های گوناگون مسائل و مشکلات مضاعفی را پدید می‌آورد.

ب) شهرنشینی؛ از آنجایی که تقریباً ۹۰ درصد جمعیت استان قم شهرنشین و در تنها شهر مهم آن مرکز استان ساکن هستند امکانات شهر با جمعیت آن هم‌خوانی ندارد. پس گسترش و توسعه امکانات شهری به ویژه ایجاد مراکز کار و جذب نیروهای بیکار در شهر باید وجهه همت مسنولین باشد. قم هم اکنون با جمعیتی بیش از یک میلیون نفر، کلان شهر به شمار می‌آید، اجاره‌نشینی و سکونت در منازل زیر زمین و نامناسب به عنوان شکل غالب سکونت این شهر است. مشکلات شهری در این شهر بسیار زیاد است. شهر پا به پای افزایش جمعیت شهرنشین افزایش نیافته است حل مشکلات مسکن، ایجاد خیابان‌ها و بزرگراه‌ها و ایجاد مراکز فرهنگی و تفریحی از جمله امکانات می‌تواند باشد.

ج) کوچ؛ ۸۰ درصد رشد جمعیت این شهر را کوچیده‌ها تشکیل می‌دهند. ترکیب این کوچیده بیش‌تر کسانی هستند که یکسره از روستا راهی قم شده‌اند. کوچیده‌های افغانی به تشدید زمینه‌های جرم کمک می‌کنند. بیش‌تر این کوچیده‌ها نیروهای بی‌سواد و غیر ماهر هستند که انتظار کار و اشتغال دارند. شرایط امروز قم پاسخگوی این خیل جمعیت را ندارد. پیشنهاد می‌شود مراکز منطبق با مهارت و سواد این مجموعه ایجاد شود. بخش اعظم نابسامانی‌ها از این جمعیت با رفتارهای روستایی و بیکار است که هنوز جذب و جامعه پذیر فرهنگ شهری نشده است و نیرویی رها و اجتماعی نشده که از قدرت بی‌نظم‌کنندگی بالایی برخوردارند و هنجارها و ارزش‌های روستایی هستند. از قیود روستایی رها شده در شهر میدان بازی گشادی را احساس می‌کند و برای گذران زندگی به هر عملی، بدون احساس قید تن می‌دهد.

با توجه به تأثیر مثبت و معنادار متغیرهای مستقل شناسایی شده در این تحقیق و به منظور کاهش گرایش به جرم‌های جنسی پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

۱- برنامه‌ریزی‌های کوتاه مدت، بلند مدت و میان مدت، بایستی برای آتیه جمعیت و گروه‌های سنی گوناگون و نیازهای آن‌ها در کانون توجه خود قرار گیرد. نیازهای اساسی مثل آموزش، مسکن، تشکیل خانواده برای جمعیت در اولویت باشد. و در صورت امکان از تمرکز جمعیت با ویژگی‌های فرهنگی گوناگون در یک جا پرهیز شود. توزیع امکانات و فرصت‌های زندگی و فرصت‌های اقتصادی در جاهای گوناگون از تمرکز جمعیت خواهد کاست.

۲- جمعیت ساکن در قم چون در کوتاه مدت از روستاها و شهرهای کوچک آمده‌اند انتظارات‌شان در مورد رفاه شهری اندک است ولی با گذشت زمان و آشنایی آن‌ها با رفاه شهری انتظارات‌شان بالا خواهد رفت و شهر را دچار مشکلات زیادی خواهد کرد. برنامه‌ریزی‌های گوناگون برای افزایش ساخت‌های شهری از مشکلات آینده شهر خواهد کاست.

نابسامانی اجتماعی و تأثیر آن در کجروی‌های جنسی؛ مورد مطالعه شهر قم

۳- جلوگیری از کوچ‌های گسترده به این شهر به ویژه مهاجرت‌های با مبدأ روستایی، از جمله مهاجرت گسترده خارجی‌ان و افغانی‌ها می‌تواند به ایجاد سامان اجتماعی در این شهر کمک کند. امروزه قم یکی از محل‌های امن برای جمعیت خارجی‌انبوه از جمله افغانی‌ها است که در نابسامان نمودن شهر تأثیر قاطعی دارد. به طوری که بعضی از محله‌ها مانند شهرک قائم، کابل نام گرفته است.

۴- توزیع مناسب امکانات در شهر و جلوگیری از ایجاد مناطق آلوده و به ویژه برای گرد آمدن مجرم‌ها می‌تواند به سامان اجتماعی این شهر کمک کند.

۵- کوچیده‌های این شهر دارای فرهنگ‌های متعدد و متنوع هستند. در صورت امکان جلوی بعضی از کوچ‌های غیر ضروری گرفته شود. افرادی که به دلایل اداری و ... کوچیده هستند مستثنی شوند. قم صحنه برخورد فرهنگ بیشتر روستاهای ایران با تنوع گسترده است.

References

- Qom. Statistical population in 2002-2012. (Text in Persian).
- Maik, S & Ward, A. (2009). Urban Sociology. Translated by Abolghasempour. R, Tehran: Samt Publication. (Text in Persian).
- Qom Statistical Calender. (1996). Iran census center. (Text in Persian).
- Qom Statistical Calender. (2006). Iran census center. (Text in Persian).
- Qom Statistical Calender. (2011). Iran census center. (Text in Persian).
- Sohrabzade, M. (2010). Social pathology dictionary, Tehran: Jameshenasan Publication. (Text in Persian).
- Oliaei, sh. (2002). Abnormal Marriage background for brothel, Tehran: Refahe Ejtemei, Quarterly. (text in Persian).
- Hall,P.(1988). Urban growth in western Europe in M.Dogam and J. D kasarda (the methropolice Era. VOl.1. (New York suge).
- Kasarda,j. & M . Janowitz. (1974). Community Attachment in Mass Society. American sociological Review.
- lee. E. (1966). A theory of Migration. Demography. volume 3, Issue 1.
- Marshall, G. (1999). Dictionary of sociology oxford. New York.
- Rodgers, D. (2010). Towards a Political Economy of Conflict in Cities. World institute for development economics research, Working Paper No. 2010/20.
- Sampson, R, & W. Byton G. (1989). Community structure and Testing Social Disorganzation Theory. American Journal Sociology.
- Wirth,L.(1964). Urbanism as a way of life, In Hatl,p.k. and Reiss, A.J. (ED). Cities and Society. New York: The Free Press.